

Onzorgvuldige voorbereiding maakt Vlaamse wegwerkzaamheden duurder

Rekenhof legt pijnpunten in administratie Wegen en Verkeer bloot

Onzorgvuldige voorbereiding van de aanbestedingen, matige tot onvoldoende kwaliteit van de bestekken en gebrekkige opvolging van de projecten drijven de kostprijs van wegwerkzaamheden van de Vlaamse overheid op. De administratie maakt geen gebruik van de mogelijkheid de eenheidsprijs te herzien en spant zich niet genoeg in om verwijlinteressen te voorkomen. Dat schrijft het Rekenhof in een rapport aan het Vlaams Parlement over zijn onderzoek naar verrekeningen bij de aanneming van werken. De overheid werkt aan maatregelen om de verrekeningen te beperken.

Een verrekening is een overeenkomst tussen de aannemer en de overheid wanneer zich een wijziging voordoet in de opdracht die bij een aanbesteding aan de betrokken aannemer is toegewezen. Het gaat om de hoeveelheden die in vergelijking met het bestek nieuw of veranderd zijn en om de aangepaste of overeengekomen prijzen die het gevolg zijn van toevoegingen, wijzigingen of weglatingen ('werken in min' en 'werken in meer').

Het Rekenhof heeft 619 verrekeningsdossiers van de vijf provinciale afdelingen van de administratie Wegen en Verkeer uit 2003 en 2004 onderzocht, die betrekking hebben op 280 aanbestedingen. Daarvan waren er 200 (32,3%) het gevolg van een aanpassing van de hoeveelheden die in het bestek geraamd waren. Bij werken komt het vaker voor dat er een verschil is tussen de geraamde en de werkelijk gebruikte hoeveelheden.

Twee derde van de verrekeningen is het gevolg van een wijziging van de opdracht. Dat is vooral zo in Oost-Vlaanderen (77,8%), Limburg (66,7%) en Antwerpen (63,6%).

In Antwerpen hebben de verrekeningen vooral te maken met de aanbesteding voor de ring. Ingevolge een ministeriële beslissing werd de voorbereidingsperiode ingekort van 38 tot 8 maanden. Bijkomende werken, zoals de minderhindermaatregelen, waren niet in het bestek opgenomen. Ook de opdracht voor de herinrichting van de Leien is in belangrijke mate gewijzigd, met grote verrekeningen tot gevolg.

In Limburg zijn wijzigingen tijdens de uitvoering van de werken het gevolg van onder meer extern opgemaakte bestekken. Volgens de betrokken ambtenaren doen studiebureaus minder vooronderzoek, werken ze onder hoge tijdsdruk en doen ze dikwijls een beroep op onervaren (goedkope) werknemers. De regelgeving moedigt de studiebureaus niet aan verrekeningen te vermijden, want ze krijgen een percentage op het bedrag van de uiteindelijk uitgevoerde werken.

In Oost-Vlaanderen zijn de wijzigingen hoofdzakelijk het gevolg van een onzorgvuldige voorbereiding en opvolging van de projecten. Tijdens zijn onderzoek kreeg het Rekenhof van alle vijf de afdelingen te horen hoe belangrijk voorstudies, boringen, verkenningen ter plaatse en dergelijke zijn. Een zorgvuldige voorbereiding van de aanbesteding en het nauwgezet opstellen van de bestekken beperken het risico op verrekeningen. Toch verloopt de voorbereiding in veel gevallen gebrekkig. De ambtenaren schrijven dat toe aan complexere procedures, een toegenomen werklast, een gebrek aan personeel en personeelwissels. Ook de druk om voor 31 december begrotingskredieten vast te leggen, leidt vaak tot een voortijdige aanbesteding.

geen databank

Een ander pijnpunt is het ontbreken van een databank voor prijsramingen. Al in 1997 heeft de Vlaamse overheid een aanbesteding gedaan voor een prijzendatabank. Toen het Rekenhof zijn onderzoek afsloot (oktober 2005), was die nog altijd niet operationeel.

Volgens de regelgeving over de aanneming kan de overheid vragen dat de afgesproken eenheidsprijs herzien wordt wanneer de bijkomende werken het drievoudige overtreffen van de vermoedelijke hoeveelheden. Hoewel dat bij 47 van 196 onderzochte aanbestedingen het geval was, werd geen enkele keer een prijsherziening gevraagd.

Voor de betrokken aanbestedingsposten betaalde de overheid 4,9 miljoen euro in plaats van de oorspronkelijk overeengekomen 655.000 euro. Het Rekenhof vermoedt dat aannemers bij de berekening van hun inschrijvingsprijs wel eens speculeren op een aanpassing van de hoeveelheden en daarom opvallend hoge prijzen opgeven. Dat is nadelig voor de overheid en brengt de gelijke behandeling van de inschrijvingen in het

gedrang. De aannemer met de laagste inschrijvingsprijs krijgt door de verrekeningen uiteindelijk meer dan de prijs van de tweede of zelfs derde gerangschikte inschrijver. Voor 7 van de 47 onderzochte gevallen was dat het geval.

Overigens vraagt het Rekenhof zich af wat er nog overblijft van de wettelijk vastgelegde beginselen van mededinging en forfaitaire prijs bij een aanbesteding, als blijkt dat bij tien grote aanbestedingen (inschrijvingsbedrag meer dan 100.000 euro) het totaalbedrag aan meer- en minwerken oploopt tot meer dan 80 procent van het inschrijvingsbedrag.

Bij zijn onderzoek stootte het Rekenhof ook op de verwijlinteressen. Om allerlei redenen sleept de controle en verwerking van verrekeningsdossiers in de administratie soms erg lang aan. Daardoor moeten aan de aannemer verwijlinteressen worden betaald. Bij de 48,2 miljoen euro die in 2003 en 2004 aan verrekeningen werd betaald, kwamen nog eens voor 1,334 miljoen euro verwijlinteressen bij. De afdeling Oost-Vlaanderen was verantwoordelijk voor 61 procent, Antwerpen voor 31 procent.

Sinds het onderzoek is afgerond, zijn in de meeste afdelingen acties ondernomen voor een betere voorbereiding van de aanbestedingen en opvolging van de werken. De meeste maatregelen zijn nog te recent om al verbeteringen te kunnen vaststellen, zegt het Rekenhof. Een werkgroep komt tegen het einde van het jaar met preventieve maatregelen om het aandeel van de verrekeningen in de kostprijs van werken te beperken.

(bron: Tijd)